

INGEZONDEN.

DIABETES EN ZWANGERSCHAP.

Dr. H. P. A. SMIT's belangwekkende mededeeling geeft mij aanleiding tot de volgende opmerkingen.

Vroeger zag ik slechts een enkele maal een zwangere met diabetes. Die enkele vrouwen kregen opvallend zware kinderen. Verreweg de meeste diabeticae bleven onvruchtbaar. Thans schijnt dit geheel veranderd. Diabeticae, door insuline suikervrij gemaakt, worden spoedig daarna zwanger, maar zij krijgen nu geen zware kinderen meer. Van een klein aantal dat ik zag, was er geen, dat de normale lengte en het normale gewicht haalde.

Hieruit zou men de volgende gevolgtrekkingen kunnen maken.

1°. dat een hoog bloedsuikergehalte toch wel de ovulatie tegenwerkt (hiervoor pleit ook de amenorrhoe bij suikerziekte);

2°. dat het suikerhoudende bloedplasma de ontwikkeling van de vrucht bevordert misschien ook eventueel suikerhoudend vruchtwater, als het gedronken wordt;

3°. dat de vermindering van het bloedsuikergehalte door het gebruik van insuline, eventueel ook van andere (gevonden of nog uit te vinden) geneesmiddelen met dezelfde werking de ovulatie bevordert en daardoor de bevruchting begunstigt;

4°. dat — als het kan — onder deze omstandigheden — gedurende de zwangerschap het toedienen van geneesmiddelen en het diëet zóó geregeld behoort te worden dat het bloedsuikergehalte eerder iets aan den hoogen dan aan den lagen kant blijft.

Overwegingen over afbreken der zwangerschap bij diabetes schijnen verouderd.

Den Haag, 27 November 1927.

G. C. NIJHOFF.

HET VACCINATIE-VRAAGSTUK.

Het is aan SANDERS gelukt (zie dit *Tijdschrift*, 26 November 1927) eene onjuistheid te vinden in het betoog van prof. GORTER en VAN NEDERVEEN; het is hem echter niet gelukt door de onjuistheid heen te lezen en als kern van het betoog een juiste en scherpe opmerking te ontdekken. Daar deze opmerking van de schrijvers in hun beschouwingen niet goed aan het licht komt en deze toch alle aandacht waard is in het bijzonder van de commissie, die de regeering moet voorlichten omtrent het moeilijke vaccinatievraagstuk, wil ik haar nogmaals op andere wijze naar voren brengen. Ik wil dit doen in eenvoudigen vorm, hoewel een wiskundige formuleering beter de opmerking van de schrijvers zou demonstreeren.

Aan deze schrijvers is wellicht door te groote haast en ook doordat zij nagelaten hebben van wiskundige formuleeringen gebruik te maken, een storende onjuistheid in de argumentatie ontglipt. Ik zal op deze niet ingaan om de aandacht niet af te leiden van hun m. i. juiste waarneming der cijfers — ik volg niet de gedachtegang der schrijvers — dat niet alleen *geen* constante verhouding (het parallellisme der andere schrijvers) bestaat tusschen het aantal ziektegevallen en de hoeveelheid verstrekte pokstof, maar dat er zelfs een zeker verband schijnt te bestaan tusschen de grootte van deze verhouding en de hoeveelheid verstrekte pokstof. Het is hun opgevallen, dat deze verhouding stijgt met het stijgen van de hoeveelheid pokstof. Dat beteekent, anders uitgedrukt, *dat het aantal ziektegevallen snel stijgt, indien er veel vaccine wordt afgeleverd.*

Ik wil deze waarneming nogmaals aantonen aan enkele cijfers van TERBURGH. Om deze te kunnen gebruiken, merk ik op, dat indien de verhouding $\frac{\text{aantal ziektegevallen}}{\text{hoeveelheid pokstof}}$ stijgt met het stijgen van de hoeveelheid pokstof, de om-

gekeerde verhouding $\frac{\text{hoeveelheid pokstof}}{\text{aantal ziektegevallen}}$ zal dalen met het stijgen van de hoeveelheid pokstof. Dit laatste moet blijken uit de onderstaande tabel; in deze heb ik een andere volgorde verkozen dan TERBURGH deed om de waarneming van GORTER EN VAN NEDERVEEN zoo duidelijk mogelijk te doen uitkomen.

Hoeveelheid pokstof aantal ziektegevallen	Hoeveelheid pokstof	Waargenomen in de volgende maanden
∞	33560	November
∞	36604	December
23051	46102	Augustus
11369	68212	October
11199	67194	Mei
8649	43245	Januari
7429	74293	Februari
7078	99093	April
6921	76126	September
6173	61729	Juni
5339	58725	Juli
4176	183763	Maart

Ook wanneer men de 36 maanden afzonderlijk beschouwt, blijft deze samenhang (onduidelijker) bestaan en is door middel van het correlatie-onderzoek te demonstreeren.

De een zal meer overtuigd zijn van de aanwezigheid van dezen samenhang, een ander minder — daarover valt niet te twisten — ik moet bekennen, dat mijn aanvankelijk vertrouwen in den *directen* seizoeninvloed op de ziekte door de opmerking van de schrijvers is geschokt geworden. Ik zal echter voorloopig geen partij kiezen tusschen de standpunten van TERBURGH en GORTER EN VAN NEDERVEEN; daarvoor is de tijd m. i. nog niet gekomen.

De opmerking van de schrijvers is daarom van waarde, omdat deze het verdere onderzoek kan richten. De schrijvers stellen m. i. terecht op grond van hun waarneming de volgende vragen. Worden er misschien, als er veel vaccine noodig is, andere stammen afgeleverd? Of waren deze stammen virulenter of te korten tijd aan de inwerking van glycerine blootgesteld geweest? In het bijzonder is de opmerking van belang voor de genoemde commissie. Het zou mij niet verwonderen, indien deze commissie nogmaals een onderzoek naar de geschiedenis der encephalitis postvaccinalis noodzakelijk achtte. De hygiënische beteekenis van de koepokinenting is zóó buitengewoon groot, dat men geen middel ongebruikt mag laten de oorzaak dezer ziekte op te sporen. Buitendien zullen de Hollanders het buitenland in dezen moeten voorlichten. Het onderzoek van TERBURGH kan slechts als een voorloopig onderzoek beschouwd worden, dat dienen moet om de medici op de hoogte te brengen van den stand der ziekte. Een fijner onderzoek naar de geschiedenis is m. i. noodzakelijk; men zal daarvoor noodig hebben een geneeskundig rechner, die het gespeelde drama tracht te reconstrueeren en die in staat is zijn gegevens te beschouwen in verband met andere (patholoog-anatomische, klinische experimenteele enz.). Zal hem de reconstructie niet volkomen gelukken, dan zal hij wellicht in staat zijn aanwijzingen te geven, die het experimenteele onderzoek kunnen richten. Aan dezen persoon kan de opmerking van GORTER EN VAN NEDERVEEN de richting aanwijzen, waarin zijn onderzoek moet aanvangen.